

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

L'ATZÚBIA

LA MARINA ALTA

ACADÈ
MIA VA
LENCI
ANA DE
L'AL·LE
NGUA

AJUNTAMENT
DE L'ATZÚBIA

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Lingüísticotècnics

RECULL I TEXT
Moisés Selfa Sastre

DISSENY
Vicent Almar

MAQUETACIÓ I GRAFISME
Guillermo Tomás Lull

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
L'Atzúbia, 172

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 96 387 40 23
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de l'Atzúbia

ISBN: 978-84-482-5823-8

Depòsit legal: V-867-2013

Impressió: gràfiques **vimar**
Alzavara de Rega, 11 • 34.00.199.02.30 • Píscaros • Màlaga

www.avl.gva.es

L'ATZÚBIA

L'Atzúbia és un municipi situat entre Pego i la Vall de Gallinera. Pertany a la comarca alacantina de la Marina Alta. Està situat en els contraforts de la serra de Gallinera i de la serra Negra. La rambla de Gallinera travessa el terme d'este municipi fins a endinsar-se en el d'Oliva. Al llarg de l'Edat Moderna va formar part del terme de la general contribució de Pego, que comprenia també els nuclis ara despoblats de Benumeia, l'Atzeneta i Favara.

La riquesa econòmica de l'Atzúbia prové fonamentalment de l'agricultura (inicialment de secà: garroferes, oliveres, ametlers i cirerers, principalment), que a partir de la dècada dels setanta del segle passat va experimentar una gran transformació amb l'extensió del regadiu. Les terres de secà van deixar pas al conreu generalitzat de la taronja, la qual ha esdevingut la primera font d'ingressos del municipi. Després d'esta transformació, el secà només s'ha mantingut en la part sud, en la partida anomenada les Ombries.

Tot i això, bona part de la població més jove es dedica al sector terciari i ha d'anar a altres poblacions de la comarca, o a la comarca veïna de la Safor, per a exercir diverses professions, cosa que ha propiciat l'abandó de l'agricultura. També la ramaderia ha anat desapareixent, com en bona part dels pobles de muntanya. Esta activitat havia tingut gran importància fins al segon terç del segle passat; en canvi, l'únic testimoni actual és una explotació agropecuària de granges instal·lada en la partida del Collado de Forna. Per contra, el turisme, basat en l'entorn mediambiental i el patrimoni històric, s'ha convertit en una font important d'ingressos.

Dins del terme municipal de l'Atzúbia, situat al nord-oest del municipi, es troba el llogaret de Forna, xicotet nucli de població que s'hi va afegir l'any 1910. Este poblet es va originar gràcies a la implantació d'un forn industrial, necessari per a la reconstrucció de la via romana que unia l'interior alacantí amb el mar Mediterrani. A Forna destaca el Castell: fortalesa amb una torre originària del segle XIII (o potser de finals del XII, durant l'època almohade), que guardava l'entrada a la Vall de Gallinera i que va ser ampliada successivament en els segles XIV i XVI. L'edifici, fet amb maçoneria i tàpia, té planta quadrangular, amb un pati central i torres als cantons. En l'exterior hi ha un pati també quadrat amb un aljub al centre, al voltant del qual es distribuïxen les diferents dependències que es repartixen en dos nivells. La torre nord-est presenta una sala coberta amb volta de creueria i una escala de caragol feta amb rajola. En esta torre destaquen les pintures murals: escenes de vaixells amb serps de mar,

guerrers vestits amb armaments de l'època i motius zoomòrfics, que fan d'este castell un lloc peculiar.

L'Atzúbia i Forna conserven un important llegat de l'Edat del Bronze i de les civilitzacions ibèriques i romanes que la poblaren. No hi ha molta documentació històrica, ja que els arxius municipals es destruïren durant la Guerra Civil, però se sap que Jaume I va cedir el lloc a Arnau de Romaní l'any 1258.

El 1602 l'Atzúbia comptava amb sis famílies, però després de l'expulsió dels moriscs va quedar totalment despoblada. L'any 1611 Francesc Roca atorgà la carta de poblament a sis famílies mallorquines. La població va anar augmentant fins al segle XVIII, moment en què va començar a minvar; en canvi, des del 1940 fins a l'actualitat la demografia s'ha mantingut estable, encara que no sobrepassa la xifra dels mil habitants.

ELEMENTS FÍSICS

Orografia

Cova Atzavara	Penyot Roig
Cova de Basildo	Pla d'Almiserà
Cova del Canelobre	Pla de Batiste
Cova del Rull	Pla de Forna
el Pi Donzell	Pla de la Mosquera
els Castells	Pla de les Oliveretes
Foia de Bajoc	Pla del Xotxo
Foia del Pastor Mort	Planet de la Foia
la Solana	Secà de la Menudiua
les Penyes	Serra de Gallinera
Moleta Nova	Serra de l'Almirant (o de la
Moleta Vella	Cuta)
Muntanya de les Campanetes	Serra Negra
Muntanya de Malany	Tossal de Sico
Ombria de Forna	Tossal de Venturo
Penya de Mascó	Tossal del Llop
Penya del Racó del Roc	Tossal del Ti Julià
Penya Roja	Tossalets de la Moneda

Hidrografia natural

Barranc de Forna	Font de l'Esmeita
Barranc de l'Infern	Font de l'Ombria
Barranc de la Font	Font de les Basses
Barranc de les Basses	Font de Rafel (o de les Mallades)
Barranc de Sant Miquel	Font de Tudela
Barranc de Tudela	Riu de Gallinera

Hidrografia artificial

Basses de Forna	Molí dels Serafins
Basseta d'Ebo	Pou del Crist del Miracle
Molí de Nostre Senyor	

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Casa de Garit
Casa de Saganyes
Casa del Bolet
Casa del Xano
Caseta de la Tia Anna

Caseta de Pasqual Vidal
Forna
l'Atzúbia
Urb. L'Atzúbia Pinos
Urb. Les Bassetes

Partides

el Corral de la Senyoria
el Garroferal
el Racó
el Toll de Vidal
l'Aïner
l'Esmeita
l'Home Mort
la Carrasca
la Creu
la Milotxa

la Solana Gran
les Covetes
les Filades
les Filades Ombries
les Filades Solanes
les Hortes
les Ombries
Racó del Mas
Racó dels Perets
Tudela

Vies de comunicació

Camí d'Almiserà
Camí d'Heretat
Camí de Forna
Camí de l'Olivar
Camí de la Carrasca
Camí de les Filades
Camí de les Foies

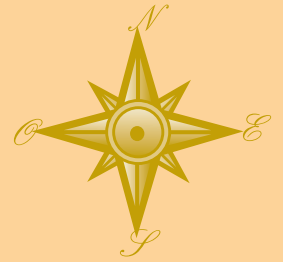
Camí del Pla d'Almiserà
Camí del Pla dels Flares
Camí del Racó
Camí Vell d'Oliva
Carretera de Forna
Carretera de Pego
Pont del Terme

Altres llocs d'interés

Aigües Potables de l'Atzúbia
Castell de Forna
cementeri

granges
mina d'arena
Molí del Mig

Elements físics

TERME DE VILALLONGA

TERME D'OLIVA

TERME DE LA VALL DE GALLINERA

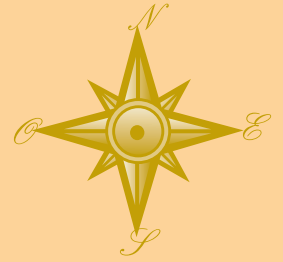
l'Atzúbia

TERME DE PEGÒ

TERME DE LA VALL D'EBO

- Capital de municipi
- Nucli de població
- Carretera
- Riu
- Barranc
- Muntanya
- Pic, roca
- Obra hidràulica
- Bassa
- Cova
- Font
- Solana, pla
- Depressió
- SERRETA**
- SERRA**

Presència humana

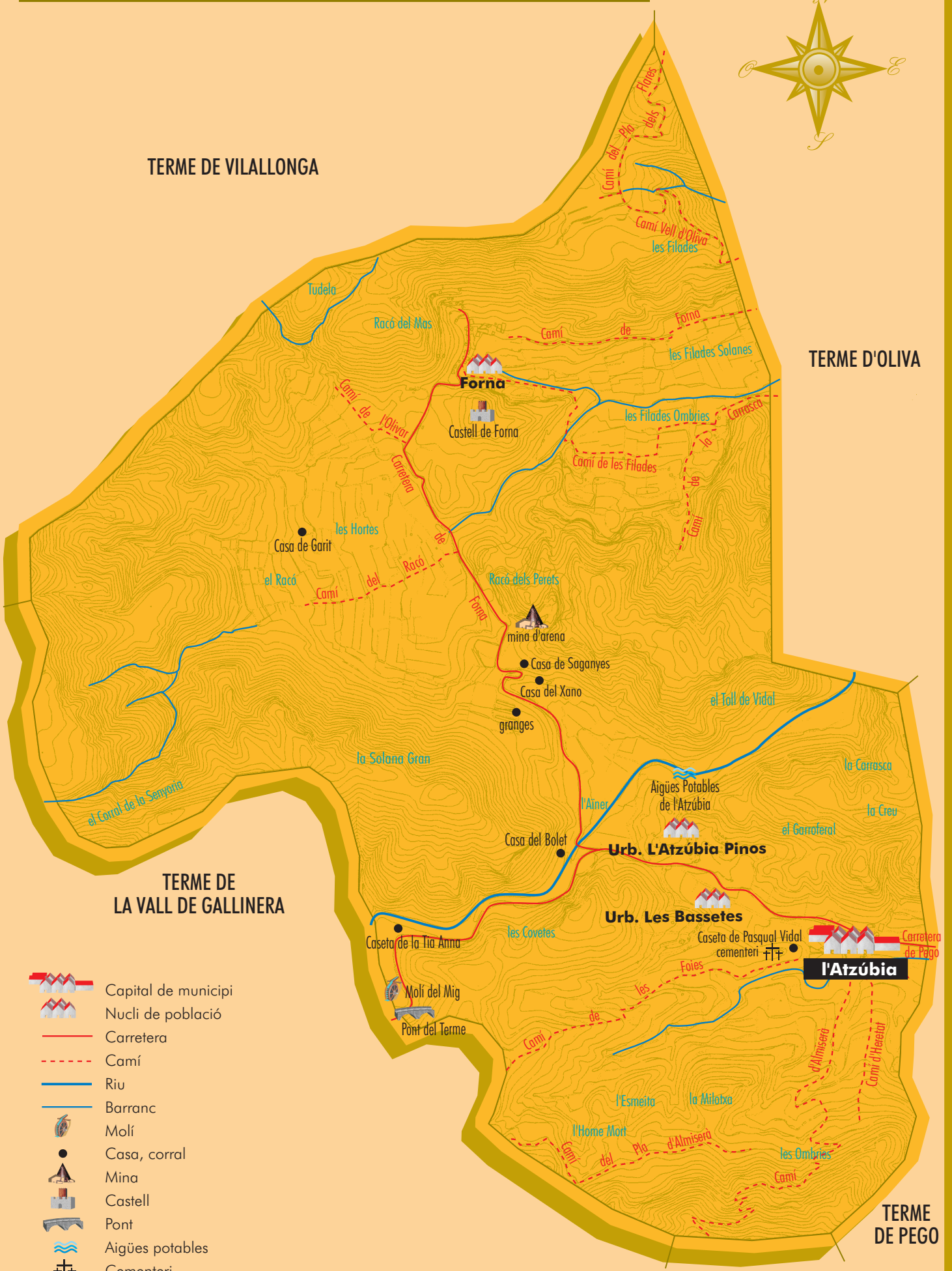
TERME DE VILALLONGA

TERME D'OLIVA

TERME DE LA VALL DE GALLINERA

TERME DE PEGO

TERME DE LA VALL D'EBO

- Capital de municipi
- Nucli de població
- Carretera
- Camí
- Riu
- Barranc
- Molí
- Casa, corral
- Mina
- Castell
- Pont
- Aigües potables
- Cementeri
- Partida